МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра «Судноводіння і морська безпека»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ФОРМАТУ НАВЧАННЯ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ»

(для студентів, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю)

Одеса – 2026

Методичні рекомендації щодо організації альтернативного формату навчання з освітнього компонента «Основи національного спротиву» для студентів, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю / Уклад.: проф. Терновський В.Б.

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри «Судноводіння і морська безпека» ОНМУ (протокол № 1 від 14.08.2026 р.).

© СМБ, ОНМУ, 2026 рік

ЗМІСТ

ВСТУП …… 4

1. УМОВИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ФОРМАТУ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ, ВІРОВЧЕННЯ І РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ ЯКИХ ЗАБОРОНЯЮТЬ ВИКОРИСТОВУВАТИ ЗБРОЮ ……..…. 5

2. ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ …….…….. 6

3. АЛГОРИТМ ЗАМІНИ ТЕМ ВОГНЕВОЇ ТА ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ФОРМАТ НАВЧАННЯ ……. 7

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН АЛЬТЕРНАТИВНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ, ВІРОВЧЕННЯ І РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ ЯКИХ ЗАБОРОНЯЮТЬ ВИКОРИСТОВУВАТИ ЗБРОЮ ……..... 10

5. ОРГАНІЗАЦІЯ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ФОРМАТУ НАВЧАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ, ВІРОВЧЕННЯ І РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ ЯКИХ ЗАБОРОНЯЮТЬ ВИКОРИСТОВУВАТИ ЗБРОЮ ……. 16

Додаток 1. Зразок заяви студента ……..……... 18

Додаток 2. Перелік релігійних організацій, віровчення яких не допускає користування зброєю …….. 19

ВСТУП

В умовах тривалих безпекових загроз, воєнного стану та системної агресії проти України, освітній компонент «Основи національного спротиву» є фундаментальним складником підготовки кожного громадянина. Національний спротив – це справа всього суспільства, яка не обмежується виключно діями на лінії бойового зіткнення. Особливе місце у цій системі посідають цивільний захист, інформаційна безпека, кіберзахист, логістичне забезпечення, домедична допомога та психологічна стійкість у тилу.

Чинне законодавство чітко розмежовує відмову від військової підготовки загалом та право не брати до рук зброю. Стаття 35 Конституції України закріплює право на свободу світогляду і віросповідання. Якщо виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням громадянина, виконання цього обов'язку має бути замінене альтернативною (невійськовою) службою (хоча під час воєнного стану механізми мобілізації мають свої юридичні обмеження). Перелік релігійних організацій, віровчення яких не допускає користування зброєю, визначено постановою Кабінету Міністрів України від 10.11.1999 р. № 2066 «Про затвердження нормативно-правових актів щодо застосування Закону України «Про альтернативну (невійськову) службу» (Додаток 2).

Таким чином, інклюзивність студентів, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю, полягає у повазі до їх релігійних почуттів студента та створенні для них безпечного і недискримінаційного освітнього середовища, де вони можуть виконати навчальну програму та отримати знання із захисту країни без порушення власних моральних і духовних засад.

Концептуальна роль студентів, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю, у спротиві. Сучасна концепція тотальної оборони та національного спротиву передбачає, що захист держави здійснюється не лише зі зброєю в руках. Надійний тил, ефективне волонтерське забезпечення, кіберзахист, порятунок людських життів, надання домедичної та психологічної допомоги, інформаційна відсіч ворогу – це сфери, які не суперечать пацифістським чи релігійним переконанням, але є критично важливими для виживання нації.

1. УМОВИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ФОРМАТУ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ, ВІРОВЧЕННЯ І РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ ЯКИХ ЗАБОРОНЯЮТЬ ВИКОРИСТОВУВАТИ ЗБРОЮ

Головна мета альтернативного навчання студентів, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю – трансформація військово-силового навантаження в гуманістично-безпекову, логістичну та аналітичну діяльність.

Відповідно до Типової програми навчальної дисципліни «Основи національного спротиву» (далі – Типова програма), затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 30.06.2026 р. №1002, для студентів, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю, передбачено:

• ***Виключення тематики, пов'язаної з використанням зброї***. Студенти, які належать до певних релігійних організацій, не мають права повністю відмовитися від курсу «Основи національного спротиву». Проте для них діє інклюзивний підхід – вони можуть відмовитися від вивчення теми 9 «Тактична підготовка» та теми 10 «Вогнева підготовка (основи)» Типової програми;

• ***Альтернативний формат навчання***. Замість вивчення матеріальної частини зброї, стрільби, метання гранат та тактики штурмових дій, ці здобувачі опановують дисципліну за рахунок гуманітарних, правових, медико-логістичних та цивільно-безпекових компонентів в межах загального обсягу годин, визначеного Розподілом навчального часу.

Практичне навчання для зазначеної категорії студентів здійснюється у безпечній та адаптованій формі, зокрема через:

відпрацювання алгоритмів дій у надзвичайних ситуаціях (евакуація, укриття, взаємодія в команді; оскільки студенти не діють у складі «малого бойового підрозділу під загрозою зустрічі з противником», акцент робиться на організації життєдіяльності великих груп цивільного населення в умовах автономного існування (або у польових умовах);

навчання з домедичної допомоги та тактичної медицини (оскільки студенти не беруть участі у тактичних діях «зі зброєю в руках», звичайні заняття MARCH/PAWS на місцевості (де імітується вогневий контакт) замінюються на вивчення алгоритмів надання допомоги при масових ушкодженнях);

моделювання ситуацій (кейси, рольові ігри, тренінги);

роботу з навчальними матеріалами (відео, інструкції, інтерактивні платформи);

виконання практичних завдань за спеціальністю, пов'язаних із безпекою, логістикою, комунікацією чи аналітикою.

• ***Гуманітарно-цивільний фокус***. Замість поводження зі зброєю такі студенти зосереджуються на небойових, але життєво важливих питаннях.

• ***Беззбройне оцінювання***. Будь-які маніпуляції зі зброєю, боєприпасами чи макетами виключаються. Оцінюються аналітичні, управлінські та логістичні навички реагування на кризи в цивільному середовищі.

2. ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ

Для студентів, віровчення яких забороняє використовувати зброю, система та критерії оцінювання повністю адаптуються під гуманітарно-цивільну та аналітичну складову програми. Головний принцип – оцінювання результатів навчання здійснюється без використання бойових елементів, зброї, макетів зброї чи виконання військово-тактичних нормативів зі знищення ворога.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти цієї категорії здійснюється на засадах інклюзивності, недискримінації та поваги до свободи совісті. Військово-практичні нормативи (зокрема з вогневої та тактичної підготовки, що передбачають використання зброї) повністю замінюються на оцінювання теоретичних знань, аналітичних компетентностей та практичних навичок у сфері цивільного захисту, логістики та домедичної допомоги.

Форми поточного та підсумкового контролю

Замість виконання нормативів із вогневої підготовки на швидкість чи точність, для оцінювання використовуються альтернативні форми контролю:

- *Тестування (комп'ютерне або письмове):* перевірка знань із міжнародного гуманітарного права, військової топографії, правил мінної безпеки, цивільного захисту та алгоритмів MARCH/PAWS;
- *Рішення ситуаційних задач (кейс-методи):* оцінювання здатності студента розробити план евакуації цивільного населення, алгоритм розгортання шелтера (тимчасового табору) або карту логістичного забезпечення медичного поста;
- *Оцінювання підготовлених аналітичних матеріалів* (наприклад, «Аналіз інженерного укріплення цивільного об'єкта від осколкових уражень» або «Картографування гуманітарних маршрутів за допомогою OsmAnd»);
- *Демонстрація практичних навичок без елементів бою*: накладання турнікетів і пов'язок у цивільних умовах, проведення медичного сортування (алгоритм START), робота з радіостанцією (правила радіообміну для цивільного захисту), орієнтування на місцевості за картою та компасом.

Особливості проведення підсумкового контролю (диференційованого заліку)

Під час складання підсумкового диференційованого заліку практична складова для таких студентів містить виключно завдання гуманітарного, логістичного, топографічного чи медичного характеру. Білети підсумкового контролю для цієї категорії здобувачів адаптуються під альтернативний формат навчання: з них вилучаються питання матеріальної частини стрілецької зброї, правил ведення вогню та тактики наступу чи оборони. Вони замінюються на питання з організації цивільного захисту, виживання в екстремальних умовах та інформаційної безпеки.

3. АЛГОРИТМ ЗАМІНИ ТЕМ ВОГНЕВОЇ ТА ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ФОРМАТ НАВЧАННЯ

Згідно з Розподілом навчального часу, визначеного Типовою програмою, на вивчення тем «Тактична підготовка» і «Вогнева підготовка (основи)» передбачено разом 34 год. (Таблиця 1), у тому числі:

на лекційні заняття – 10 год. (це 5 лекцій по 2 год.);

на практичні заняття – 20 год. (це 10 практичних занять по 2 год.);

на самостійну роботу – 4 год. (це 2 теми по 2 год.)

Таблиця 1. Розподіл навчального часу, визначеного Типовою програмою, на вивчення тем «Тактична підготовка» і «Вогнева підготовка (основи)»

Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
І. Аудиторна підготовка	**18**	**10**	**4**	**4**
Тактична підготовка	8	4	2	2
Вогнева підготовка (основи)	10	6	2	2
ІІ. Практична підготовка на місцевості	**16**	**-**	**16**	**-**
Тактична підготовка	6	-	6	-
Вогнева підготовка (основи)	10	-	10	-
Разом	**34**	**10**	**20**	**4**

Алгоритм заміни тем «Тактична підготовка» і «Вогнева підготовка (основи)» на альтернативний формат навчання для студентів, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю, передбачає перерозподіл навчального часу з цих тем на вивчення інших тем в межах чинної програми дисципліни (Таблиця 2):

Тема 1. Національний спротив – доповнена лекцією Л 1А (2 год.);

Тема 2. Міжнародне гуманітарне право – доповнена лекцією Л 2А (2 год.);

Тема 3. Психологічна підготовка та стійкість – доповнена лекцією Л 3А (2 год.) та темою самостійної роботи СР 1А (2 год.);

Тема 4. Домедична допомога (для Аудиторної підготовки) – доповнена лекцією Л 4А (2 год.);

Тема 4. Домедична підготовка (для Практичної підготовки на місцевості) – доповнена практичними заняттями: ПЗ 4А (2 год.), ПЗ 5А (2 год.), ПЗ 6А (2 год.), ПЗ 7А (2 год.), ПЗ 8А (2 год.);

Тема 5. Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості – доповнена практичним заняттям ПЗ 2А (2 год.);

Тема 7. Зброя масового ураження (таблиця 2) – доповнена темою самостійної роботи СР 2А (2 год.);

Тема 8. Інженерна підготовка та мінна безпека – доповнена практичним заняттям ПЗ 3А (2 год.);

Тема 11. Виживання та спеціальна підготовка – доповнена лекцією Л 5А (2 год.) та практичними заняттями: ПЗ 9А (2 год.), ПЗ 10А (2 год.).

Детальний тематичний план альтернативних лекційних і практичних занять та тематики самостійної роботи для студентів, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю, наведений в пункті 4 методичних рекомендацій.

Таблиця 2. Алгоритм заміни тем «Тактична підготовка» і «Вогнева підготовка (основи)» на альтернативні заняття з вивчення небойових, але життєво важливих питань (позначення: Л – лекції; ПЗ – практичні заняття; СР – самостійна робота)

Теми, які не вивчаються (зазначено обсяг навчального часу)		**Альтернативна тема**	**Види і назви тем альтернативних занять**
І. Аудиторна підготовка			
Тема 9. Тактична підготовка (всього 8 годин)	Лекція Л 1 (2 год.)	Тема 1. Національний спротив	Лекція: Л 1А (2 год.). Тема: «Історія та філософія ненасильницького спротиву: світовий досвід та українські реалії»
	Лекція Л 2 (2 год.)	Тема 2. Міжнародне гуманітарне право	Лекція: Л 2А (2 год.). Тема: «Міжнародно-правовий захист та логістика діяльності релігійних, медичних та гуманітарних місій під час війни»
	Практичне заняття ПЗ 1 (2 год.)	Тема 7. Зброя масового ураження	Практичне заняття: ПЗ 1А (2 год.). Тема: «Організація постів радіаційного та хімічного спостереження на базі цивільних об’єктів»
	Самостійна робота СР 1 (2 год.)	Тема 3. Психологічна підготовка та стійкість	Самостійна робота: СР 1А (2 год.). Тема: «Моделювання системи психологічної підтримки та комунікаційних алгоритмів для деескалації колективної паніки»
Тема 10. Вогнева підготовка (основи) (всього 10 годин)	Лекція Л 3 (2 год.)	Тема 3. Психологічна підготовка та стійкість	Лекція: Л 3А (2 год.). Тема: «Психологія екстремальних ситуацій: механізми маніпуляцій, паніки та інформаційно-психологічна гігієна»
	Лекція Л 4 (2 год.)	Тема 4. Домедична допомога	Лекція: Л 4А (2 год.). Тема: «Організаційні основи системи цивільного захисту та медико-тактична логістика масових ушкоджень»
	Лекція Л 5 (2 год.)	Тема 11. Виживання та спеціальна підготовка	Лекція: Л 5А (2 год.). Тема: «Стратегічне планування автономного життєзабезпечення громад та об’єктів інфраструктури в умовах ізоляції»

	Практичне заняття ПЗ 2 (2 год.)	Тема 5. Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості	Практичне заняття: ПЗ 2А (2 год.). Тема: «Гуманітарне картографування, планування евакуаційних маршрутів та аналіз геоданих для цивільного захисту»
	Самостійна робота СР 2 (2 год.)	Тема 7. Зброя масового ураження	Самостійна робота: СР 2А (2 год.). Тема: «Інженерно-організаційний аудит цивільних захисних споруд та розрахунок систем фільтровентиляції»
ІІ. Практична підготовка на місцевості			
Тема 9. Тактична підготовка (всього 6 годин)	Практичне заняття ПЗ 3 (2 год.)	Тема 8. Інженерна підготовка та мінна безпека	Практичне заняття: ПЗ 3А (2 год.). Тема: «Інженерне забезпечення цивільного захисту: укріплення будівель та створення захисних споруд»
	Практичне заняття ПЗ 4 (2 год.)	Тема 4. Домедична підготовка	Практичне заняття: ПЗ 4А (2 год.). Тема: «Логістика медичного забезпечення та ергономіка цивільних аптечок першої допомоги»
	Практичне заняття ПЗ 5 (2 год.)	Тема 4. Домедична підготовка	Практичне заняття: ПЗ 5А (2 год.). Тема: «Особливості домедичної допомоги при специфічних травмах цивільного населення в умовах обстрілів»
Тема 10. Вогнева підготовка (основи) (всього 10 годин)	Практичне заняття ПЗ 6 (2 год.)	Тема 4. Домедична підготовка	Практичне заняття: ПЗ 6А (2 год.). Тема: «Організація цивільного медичного сортування (START) та протидія масовому травматичному шоку»
	Практичне заняття ПЗ 7 (2 год.)	Тема 4. Домедична підготовка	Практичне заняття: ПЗ 7А (2 год.). Тема: «Координація дій та ергономіка переміщення маломобільних груп населення в умовах приміщень»
	Практичне заняття ПЗ 8 (2 год.)	Тема 4. Домедична підготовка	Практичне заняття: ПЗ 8А (2 год.). Тема: «Комплексне моделювання роботи цивільного евакуаційного пункту та сортувального поста під час кризової події»
	Практичне заняття ПЗ 9 (2 год.)	Тема 11. Виживання та спеціальна підготовка	Практичне заняття: ПЗ 9А (2 год.). Тема: «Організація та логістика тимчасових таборів (шелтерів) для внутрішньо переміщених осіб»
	Практичне заняття ПЗ 10 (2 год.)	Тема 11. Виживання та спеціальна підготовка	Практичне заняття: ПЗ 10А (2 год.). Тема: «Забезпечення комунальної життєдіяльності та колективної безпеки в автономних таборах»

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН АЛЬТЕРНАТИВНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ, ВІРОВЧЕННЯ І РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ ЯКИХ ЗАБОРОНЯЮТЬ ВИКОРИСТОВУВАТИ ЗБРОЮ

№ з/п	Назви тем і зміст альтернативних лекцій, практичних занять та самостійної роботи	Альтернативні теми
1	2	3
Лекції для альтернативного формату навчання (10 год.)		
1.	*Лекція: Л 1А (2 год.). Тема:* «Історія та філософія ненасильницького спротиву: світовий досвід та українські реалії» *Зміст питань:* 1. Поняття та філософські засади ненасильницького спротиву (концепції Магатми Ґанді, Мартіна Лютера Кінга, Джина Шарпа). 2. Історичні приклади успішного цивільного протесту, бойкотів, страйків та саботажу в умовах окупаційних режимів. 3. Форми ненасильницького спротиву українського суспільства під час сучасної російсько-української війни (акції на деокупованих та тимчасово окупованих територіях, рух «Жовта стрічка»).	2 години лекційних занять з теми «Тактична підготовка» перерозподілено на користь теми «Національний спротив»
2.	*Лекція: Л 2А (2 год.). Тема:* «Міжнародно-правовий захист та логістика діяльності релігійних, медичних та гуманітарних місій під час війни» *Зміст питань:* 1. Спеціальний статус та правовий захист духовного (капеланів), медичного персоналу та волонтерів Міжнародного Комітету Червоного Хреста згідно з Женевськими конвенціями. 2. Правила використання та захист міжнародних гуманітарних емблем (Червоний Хрест, Червоний Півмісяць, Червоний Кристал) та розпізнавальних знаків цивільного захисту. 3. Правові засади створення та функціонування «зон безпеки», санітарних та нейтралізованих зон для цивільного населення.	2 години лекційних занять з теми «Тактична підготовка» перерозподілено на користь теми «Міжнародне гуманітарне право»
3.	*Лекція: Л 3А (2 год.). Тема:* «Психологія екстремальних ситуацій: механізми маніпуляцій, паніки та інформаційно-психологічна гігієна» *Зміст питань:* 1. Психологічна природа виникнення чуток та колективної паніки під час кризових ситуацій, методи їх нейтралізації. 2. Інформаційна гігієна цивільного населення: розпізнавання прийомів маніпуляцій, фейків та ІПСО в медіапросторі.	2 години лекційних занять з теми «Вогнева підготовка (основи)» перерозподілено на користь теми «Психологічна підготовка та стійкість»

	3. Психологічні аспекти тривалого перебування великих груп людей в замкнених просторах (укриттях, сховищах): профілактика конфліктів.	
4.	*Лекція: Л 4А (2 год.). Тема:* «Організаційні основи системи цивільного захисту та медико-тактична логістика масових ушкоджень» *Зміст питань:* 1. Принципи організації та розгортання пунктів надання першої домедичної допомоги цивільному населенню в умовах надзвичайних ситуацій. 2. Міжнародна система медичного сортування (Triage) при масових ушкодженнях: логіка сортувального процесу, критерії визначення пріоритетності та колірне кодування категорій постраждалих. 3. Організація евакуаційної логістики: правила підготовки постраждалих до транспортування, взаємодія цивільних служб (волонтерів, рятувальників) з екстреною медичною допомогою та заповнення первинної медичної документації.	2 години лекційних занять з теми «Вогнева підготовка (основи)» перерозподілено на користь теми «Домедична допомога»
5.	*Лекція: Л 5А (2 год.). Тема:* «Стратегічне планування автономного життєзабезпечення громад та об’єктів інфраструктури в умовах ізоляції» *Зміст питань:* 1. Концепція безперервності функціонування цивільних об'єктів під час тривалих блекаутів, руйнування логістичних шляхів та комунікацій. 2. Технологічні основи накопичення, фільтрації та хіміко-фізичного очищення великих об'ємів води у польових умовах та сховищах. 3. Альтернативна енергетика та розрахунок паливно-енергетичних ресурсів для підтримання життєдіяльності в умовах ізоляції.	2 години лекційних занять з теми «Вогнева підготовка (основи)» перерозподілено на користь теми «Виживання та спеціальна підготовка»
Практичні заняття для альтернативного формату навчання (20 год.)		
1.	*Практичне заняття: ПЗ 1А (2 год.). Тема:* «Організація постів радіаційного та хімічного спостереження на базі цивільних об’єктів» *Зміст питань:* 1. Вивчення алгоритму розгортання та функціонування цивільного поста спостереження у випадку аварій на АЕС чи ХП (хімічних підприємствах). 2. Практичне відпрацювання нормативу з герметизації житлових та навчальних приміщень у разі отримання сигналу «Хімічна тривога». 3. Розрахунок безпечного часу перебування у сховищах різних типів залежно від рівня радіаційного фону за допомогою довідкових таблиць.	2 години практичних занять з теми «Тактична підготовка» перерозподілено на користь теми «Зброя масового ураження»

2.	*Практичне заняття: ПЗ 2А (2 год.). Тема:* «Гуманітарне картографування, планування евакуаційних маршрутів та аналіз геоданих для цивільного захисту» *Зміст питань:* 1. Робота з топографічними картами для визначення безпечних шляхів обходу зон можливого затоплення, руйнування будівель або хімічного зараження. 2. Нанесення на карту об'єктів критичної інфраструктури, пунктів незламності, джерел питної води та медичних установ; розрахунок пропускної здатності доріг. 3. Практичне використання автономних цифрових карт (OsmAnd) для прокладання гуманітарних маршрутів в умовах повної відсутності мобільного зв’язку та інтернету.	2 години практичних занять з теми «Вогнева підготовка (основи)» перерозподілено на користь теми «Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості»
3.	*Практичне заняття: ПЗ 3А (2 год.). Тема:* «Інженерне забезпечення цивільного захисту: укріплення будівель та створення захисних споруд» *Зміст питань:* 1. Практичні методи захисту віконних прорізів та стін цивільних приміщень від вибухової хвилі та осколків (сендвіч-панелі, мішки з піском, барикадування підручними меблями). 2. Правила інженерного облаштування та вентиляції найпростіших укриттів у підвальних приміщеннях з урахуванням ризику завалу виходів. 3. Гуманітарне маркування: створення імпровізованих попереджувальних знаків про мінну небезпеку навколо цивільних об'єктів та правила документування небезпечних зон для ДСНС.	2 години практичних занять з теми «Тактична підготовка» перерозподілено на користь теми «Інженерна підготовка та мінна безпека»
4.	*Практичне заняття: ПЗ 4А (2 год.). Тема:* «Логістика медичного забезпечення та ергономіка цивільних аптечок першої допомоги» *Зміст питань:* 1. Організація та комплектування колективних аптечок для цивільних сховищ та евакуаційного транспорту; правила зберігання та обліку медикаментів. 2. Практикум з ергономіки: маркування медичних засобів в умовах обмеженого освітлення, швидкий доступ до засобів зупинки кровотеч для допомоги іншим. 3. Особливості застосування підручних засобів (шалі, ремені, одяг) для створення імпровізованих тиснучих пов’язок у цивільних умовах.	2 години практичних занять з теми «Тактична підготовка» перерозподілено на користь теми «Домедична допомога»
5.	*Практичне заняття: ПЗ 5А (2 год.). Тема:* «Особливості домедичної допомоги при специфічних травмах цивільного населення в умовах обстрілів» *Зміст питань:* 1. Специфіка очищення дихальних шляхів та допомоги при позиційній асфіксії (синдром тривалого стиснення, завали будівель).	2 години практичних занять з теми «Тактична підготовка» перерозподілено на користь теми

	2. Практичне відпрацювання техніки допомоги при баротравмах (акустичні травми вуха, контузії) та алгоритм дій при виявленні осколкових поранень очей. 3. Надання допомоги при опіках (термічних та хімічних) та правила безпечного накладання оклюзійних пов'язок без залучення тактичного контексту бою.	«Домедична допомога»
6.	*Практичне заняття: ПЗ 6А (2 год.). Тема:* «Організація цивільного медичного сортування (START) та протидія масовому травматичному шоку» *Зміст питань:* 1. Практичне засвоєння алгоритму START (Simple Triage and Rapid Treatment) для сортування великої кількості постраждалих під час надзвичайних ситуацій. 2. Проведення детального вторинного огляду цивільних осіб (включаючи дітей та літніх людей) для виявлення прихованих ушкоджень під завалами. 3. Організаційні заходи запобігання гіпотермії при масовій евакуації: розгортання пунктів обігріву, правильне укутування та моніторинг стану постраждалих.	2 години практичних занять з теми «Вогнева підготовка (основи)» перерозподілено на користь теми «Домедична допомога»
7.	*Практичне заняття: ПЗ 7А (2 год.). Тема:* «Координація дій та ергономіка переміщення маломобільних груп населення в умовах приміщень» *Зміст питань:* 1. Правила фізичної біомеханіки при тривалому перенесенні постраждалих; техніки захисту хребта рятувальника. 2. Практичне відпрацювання способів транспортування людей похилого віку та осіб з інвалідністю з верхніх поверхів зруйнованих будівель (методи в парах, використання простирадл/ковдр). 3. Тренування з координації: організація «живого ланцюга» для швидкої евакуації людей через вузькі проходи, вікна та пошкоджені сходові марші.	2 години практичних занять з теми «Вогнева підготовка (основи)» перерозподілено на користь теми «Домедична допомога»
8.	*Практичне заняття: ПЗ 8А (2 год.). Тема:* «Комплексне моделювання роботи цивільного евакуаційного пункту та сортувального поста під час кризової події» *Зміст питань:* 1. Виконання нормативу з організації та маркування зон сортування (червона, жовта, зелена, чорна) у приміщенні закладу освіти. 2. Практичне відпрацювання комунікації: заповнення карток цивільних постраждалих та передача структурованої інформації бригадам швидкої допомоги. 3. Кейс-тренінг: надання домедичної допомоги в умовах обмеженої видимості та під психологічним тиском (імітація криків, звуків обвалу) без використання військових команд.	2 години практичних занять з теми «Вогнева підготовка (основи)» перерозподілено на користь теми «Домедична допомога»

9.	*Практичне заняття: ПЗ 9А (2 год.). Тема:* «Організація та логістика тимчасових таборів (шелтерів) для внутрішньо переміщених осіб» *Зміст питань:* 1. Вибір місця на місцевості для безпечного розгортання наметового цивільного табору з урахуванням санітарно-епідеміологічних норм та доступу до води. 2. Проєктування логістичних зон всередині табору: розмежування житлової зони, пунктів харчування, медичних постів та місць збору побутових відходів. 3. Правила пожежної безпеки під час організації масового проживання людей у польових умовах.	2 години практичних занять з теми «Вогнева підготовка (основи)» перерозподілено на користь теми «Виживання та спеціальна підготовка»
10.	*Практичне заняття: ПЗ10А (2 год.). Тема:* «Забезпечення комунальної життєдіяльності та колективної безпеки в автономних таборах» *Зміст питань:* 1. Практичні методи масового очищення (фільтрації, знезараження) води з відкритих водойм для потреб табору. 2. Побудова систем колективного приготування їжі (польові кухні) з використанням відновлюваних джерел енергії та дотриманням правил безпеки. 3. Розробка графіків чергувань, внутрішнього розпорядку та правил комунікації для підтримки порядку всередині цивільної громади.	2 години практичних занять з теми «Вогнева підготовка (основи)» перерозподілено на користь теми «Виживання та спеціальна підготовка»
Тематика самостійної роботи для альтернативного формату навчання (4 год.)		
1.	*Самостійна робота: СР 1А (2 год.). Тема:* «Моделювання системи психологічної підтримки та комунікаційних алгоритмів для деескалації колективної паніки» *Питання для самостійного вивчення:* 1. Аналіз механізмів виникнення та поширення колективної паніки, агресії та чуток у стихійних групах під час кризових ситуацій (обстріли, евакуація). 2. Опрацювання лідерських скриптів управління натовпом та мовленнєвих технік для стабілізації психоемоційного стану цивільних громадян. 3. Методика створення безпечного інформаційного мікроклімату всередині цивільних колективів або укриттів під час тривалого блокування. *Завдання на самостійну роботу:* 1) Розробити покроковий алгоритм розмови (скрипт дій) керівника цивільної установи для заспокоєння охоплених панікою працівників під час загрози ракетного удару. 2) Скласти текстову інструкцію з розпізнавання та нейтралізації деструктивних чуток і дезінформації в локальних чатах громад.	2 години на самостійну роботу з теми «Тактична підготовка» перерозподілено на користь теми «Психологічна підготовка та стійкість»

2.	*Самостійна робота: СР 2А (2 год.). Тема:* «Інженерно-організаційний аудит цивільних захисних споруд та розрахунок систем фільтровентиляції» *Питання для самостійного вивчення:* 1. Вивчення класифікації та технічних вимог до сховищ і протирадіаційних укриттів (ПРУ) цивільного захисту. 2. Аналіз функціонування систем герметизації, шлюзування та режимів роботи фільтровентиляційних установок (ФВУ) під час хімічної чи радіаційної атаки. 3. Методика розрахунку тривалості безпечного перебування людей у закритому укритті за показниками накопичення вуглекислого газу. *Завдання на самостійну роботу:* 1) Скласти чек-лист інженерної готовності підвального приміщення до переобладнання під найпростіше ПРУ (протирадіаційне укриття) з переліком необхідних матеріалів для герметизації вікон та вентиляції. 2) Законспектувати правила поведінки людей всередині укриття під час режиму повної ізоляції.	2 години на самостійну роботу з теми «Вогнева підготовка (основи)» перерозподілено на користь теми Зброя масового ураження»

5. ОРГАНІЗАЦІЯ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ФОРМАТУ НАВЧАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ, ВІРОВЧЕННЯ І РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ ЯКИХ ЗАБОРОНЯЮТЬ ВИКОРИСТОВУВАТИ ЗБРОЮ

Алгоритм дій директорату інституту:

1. Інформування. На першому тижні навчального семестру забезпечити доведення до відома здобувачів освіти інформації про альтернативний формат навчання для студентів, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю.

2. Прийом документів. Відповідальний працівник директорату приймає від студента особисту заяву (додаток 1), а якщо він не досяг 18-річного віку - письмову заяву одного з батьків або іншого законного представника, разом з офіційною довідкою від зареєстрованої релігійної громади та її копією.

3. Видання розпорядження. Директорат видає внутрішнє розпорядження по інституту: *«Про звільнення здобувача освіти (ПІБ) від вивчення тем «Вогнева підготовка (основи)» та «Тактична підготовка» з освітнього компонента «Основи національного спротиву» та затвердження для нього альтернативного формату навчання»*. Забезпечити збереження заяви та офіційної довідки від зареєстрованої релігійної громади в особовій справі студента у директораті інституту.

4. Інформування кафедри. Копія розпорядження офіційно передається завідувачу кафедри та провідному викладачу курсу.

5. Забезпечення конфіденційності. Спілкування зі студентом щодо його релігійних переконань має відбуватися виключно в індивідуальному порядку. Публічне обговорення чи дискримінація за релігійною ознакою категорично заборонені. Передача копії офіційної довідки від зареєстрованої релігійної громади викладачу заборонена з метою дотримання Закону України «Про захист персональних даних».

Алгоритм дій викладача:

1. Реєстрація. Зафіксувати у журналі обліку (або в системі дистанційного навчання Moodle) особливий інклюзивний статус здобувача освіти на підставі отриманого розпорядження директорату.

2. Узгодження плану. На першому занятті надати здобувачу освіти повний перелік тем та методичні вимоги до організації їхнього альтернативного навчання.

3. Консультативний супровід. Проводити планові індивідуальні консультації (очно або дистанційно) щодо специфіки виконання ними індивідуального плану.

4. Організація аудиторної роботи. Під час лекцій і практичних занять із вогневої підготовки або тактичної підготовки викладач забезпечує вивчення студентами, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю, тем альтернативних лекцій і практичних занять.

5. Організація самостійної роботи. Викладач надає студентам, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю,

методичні вказівки до альтернативних тем самостійної роботи, які присвячені цивільному захисту, логістиці та гуманітарній безпеці.

6. Етичний контроль занять. Під час занять, де присутня решта групи, викладач стежить, щоб у завданнях для студентів, віровчення і релігійні переконання яких забороняють використовувати зброю, повністю була відсутня інформація про елементи ураження цілей, використання або експлуатації зброї чи бойового маневрування.

Алгоритм дій здобувача вищої освіти:

Для офіційного переведення на альтернативний формат навчання студент має пройти таку процедуру:

Крок 1. Отримання офіційного підтвердження від релігійної громади. Студент має надати офіційний документ, який підтверджує його членство в релігійній організації, чиє віровчення офіційно забороняє тримати зброю.

• Форма документа: офіційна довідка (або клопотання) на фірмовому бланку релігійної громади (із зазначенням її коду ЄДРПОУ та реквізитів державної реєстрації статуту);

• Вимоги до тексту: довідка має містити ПІБ студента, підтвердження того, що він є дійсним членом цієї релігійної організації, а також коротке посилання на догмати віровчення, які забороняють використання зброї та участь у військових діях; документ завіряється підписом керівника (пастора, пресвітера, духовного лідера) та мокрою печаткою громади.

Крок 2. Дотримання термінів подання. Повний пакет документів (особиста заява разом з офіційною довідкою від зареєстрованої релігійної громади та її копією) подається до директорату інституту особисто або через систему електронного документообігу закладу *протягом перших двох тижнів* від початку навчального семестру.

Крок 3. Реєстрація та верифікація. Після візування заяви директором інституту та видання розпорядження здобувач освіти зобов’язаний особисто повідомити викладача дисципліни «Основи національного спротиву» про свій статус та отримати індивідуальний календарний графік відвідування альтернативних аудиторних занять та терміни здачі додаткових завдань самостійної роботи.

Додаток 1

ЗРАЗОК ЗАЯВИ СТУДЕНТА

Директору Навчально-наукового інституту
_____
(назва інституту)
_____
(Прізвище, ініціали директора)

здобувача(ки) освіти групи _____
спеціальності _____
_____
(Прізвище, ім'я, по батькові студента)
Тел. _____

ЗАЯВА

Повідомляю, що мої релігійні переконання та віросповідання забороняють мені використовувати зброю, брати участь у військово-тактичних діях чи вивчати матеріальну частину озброєння.

Керуючись ст. 35 Конституції України, Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації» та наказом Міністерства освіти і науки України від 30.06.2026 р. №1002, прошу звільнити мене від відвідування лекцій та практичних занять з тем «Вогнева підготовка (основи)» та «Тактична підготовка» освітнього компонента «Основи національного спротиву».

Зобов'язуюсь у повному обсязі відвідувати альтернативні лекції та практичні заняття, а також виконати додаткові завдання для самостійної роботи в межах загального обсягу годин курсу.

Додатки:

1. Довідка від релігійної організації (громади)_____
_____ № ____ від «___» _____ 20 р.
(назва зареєстрованої релігійної організації)

«___» _____ 20___ р. _____
(Підпис)

Додаток 2

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 10 листопада 1999 р. N 2066

ПЕРЕЛІК
релігійних організацій, віровчення
яких не допускає користування зброєю

Адвентисти-реформисти
Адвентисти сьомого дня
Євангельські християни
Євангельські християни-баптисти
Покутники
Свідки Єгови
Харизматичні християнські церкви (та церкви, прирівнені до них згідно із зареєстрованими статутами)
Християни віри євангельської (та церкви, прирівнені до них згідно із зареєстрованими статутами)
Християни євангельської віри
Товариство Свідомості Крішни